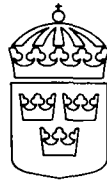

Lagutskottets betänkande

1985/86:18

om arrendators rätt till friköp

LU
1985/86:18

Motionen

Motion 1985/86:L216 av Jörn Svensson (vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar hos regeringen begära att förslag till lag om friköpsrätt för s. k. historiska arrenden snarast framläggs.

Motionären erinrar om att frågan om införandet av en friköpsrätt för arrendatorer varit aktuell vid flera tillfällen men varje gång skjutits på framtiden. Med hänsyn till att någon proposition med förslag om friköpsrätt inte aviserats till våren 1986 är det enligt motionären angeläget att riksdagen begär att frågan löses utan dröjsmål. Motionären framhåller att ett fortsatt förhållande av frågan innebär en klar nackdel för framför allt dem som arrenderar mark som hör till de stora godsens. Godsägarna utnyttjar nu tidsutdräkten till att söka göra sig av med arrendatorerna. Motionären påpekar vidare att det för de jordbruksarrendatorer som närmar sig pensionsåldern är betydelsefullt att kunna få friköpa den mark på vilken deras bostadshus är belägna.

Gällande ordning

För närvarande finns inga regler som ger arrendatorer en rätt att friköpa arrendestället. Före år 1977 hade vissa arrendatorer en friköpsrätt enligt lagen (1925:334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område. Denna lag, den s. k. ensittarlagen, hade tillkommit för att skydda egnahem som uppförts på arrenderad mark. Skälet till att ensittarlagen upphävdes var främst att lagen från allmän synpunkt innebar vissa olägenheter genom att det vid ensittarförrättningar endast skedde en ofullständig prövning i jord- och planpolitiskt hänseende (se prop. 1967:144 s. 36 och 40).

Arrendelagskommittén

Arrendelagskommittén (Ju 1975:04) tog upp friköpsfrågan i sitt slutbetänkande (SOU 1981:80) Arrenderätt 2 Regler om investeringar i arrendejordbruket m. m.

Kommittén ansåg att en generell friköpsrätt för arrendatorer innebar ett alltför långtgående ingrepp i jordägarens rätt att disponera över sin egendom. Införandet av en begränsad friköpsrätt skulle enligt kommitténs

uppfattning leda till gränsdragningssvårigheter och till svårigheter att lagstiftningsvägen hindra ett kringgående av reglerna. Sammanfattningsvis fann kommittén att en friköpsrätt var förenad med så stora nackdelar att dessa på intet sätt vägdes upp av den förmån som skulle komma vissa arrendatorer till del.

Arrendelagskommittén lade följaktligen inte fram något förslag om friköpsrätt. Däremot lade kommittén fram ett förslag till lag om arrendators förköpsrätt.

Tidigare riksdagsbehandling

Sedan frågan om införandet av en friköpsrätt för arrendatorer tagits upp i några under den allmänna motionstiden 1983 väckta motioner konstaterade lagutskottet i sitt betänkande (LU 1982/83:27) mot bakgrund av arrendelagskommitténs uttalanden att det inte kunde komma i fråga att införa en allmän friköpsrätt. Utskottet ansåg emellertid att det var angeläget att frågan om en friköpsrätt begränsad till innehavare av historiska arrenden blev föremål för en förutsättningslös utredning. Om det därvid visade sig att det skulle innebära avsevärda svårigheter eller olägenheter, bl. a. från rättssäkerhets-synpunkt, att införa en friköpsrätt borde man pröva möjligheten att införa särskilda regler om förköpsrätt i fråga om historiska arrenden. Enligt utskottets mening kunde det vidare vara lämpligt att man även utredde behovet av en friköpsrätt till tomtmark och frågan om en sådan friköpsrätt kunde utformas på ett sätt som tillgodoser jordbruks- och planpolitiska krav. Vad utskottet anfört gav riksdagen som sin mening regeringen till känna (rskr. 1982/83:266).

Friköpsutredningen

Med anledning av riksdagens ovannämnda skrivelse tillkallades i november 1983 friköpsutredningen (Ju 1984:01) för att utreda de ovannämnda friköpsfrågorna. Enligt direktiven borde utredningsarbetet vara avslutat före utgången av år 1985.

Utskottet

I motionen hänvisas till att frågan om införandet av en friköpsrätt för arrendatorer varit aktuell vid flera tillfällen men varje gång skjutits på framtiden. Motionären anser det angeläget att frågan löses utan dröjsmål och hemställer att riksdagen begär att förslag till en lag om friköpsrätt för s. k. historiska arrenden snarast framläggs.

Utskottet erinrar om att riksdagen år 1983 (LU 1982/83:27) gav regeringen till känna att det vara angeläget att frågan om en friköpsrätt för innehavare av historiska arrenden blev föremål för en förutsättningslös utredning. Med anledning av riksdagens skrivelse tillkallade regeringen samma år friköpsutredningen med uppdrag att verkställa den begärda utredningen. Enligt vad utskottet inhämtat är utredningsarbetet i sitt slutskede och ett betänkande

beräknas bli avlämnat före sommaren 1986. Någon riksdagens åtgärd med LU 1985/86:18
anledning av motionen är därför inte påkallad.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1985/86:L216.

Stockholm den 11 mars 1986

På lagutskottets vägnar

Per-Olof Strindberg

Närvarande: Per-Olof Strindberg (m), Lennart Andersson (s), Owe Andréasson (s), Stig Gustafsson (s), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Inga-Britt Johansson (s), Allan Ekström (m), Bengt Kronblad (s), Inger Hestvik (s), Gunnar Thollander (s), Marianne Karlsson (c), Berit Löfstedt (s), Ewy Möller (m) och Kjell-Arne Welin (fp).

